

Tweede Kamer der Staten-Generaal,
Bureau Voordvoering Kabinetsformatie,
t.a.v. informateur Van Haersma Buma
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Overleg Zeeuwse Overheden
Kanaalweg 1
4337 PA Middelburg
088 2461700
info@regiobureauzld.nl
www.samenzeeland.nl

Middelburg, 17 november 2025

Betreft: Zeeuwse brief aan de informateur – formatieaanbod

Geachte fractievoorzitters Jetten en Bontenbal, beste Rob en Henri,
geachte informateur Van Haersma Buma, beste Sybrand,

Nederland staat voor grote maatschappelijke en economische opgaven die snel vragen om een daadkrachtig kabinet en om nauwe samenwerking tussen Rijk en regio. Zeeland heeft de sleutel in handen voor veel van de grote opgaven waar Nederland tegenaan loopt. Onze provincie beschikt over de ruimte, de ligging en de energie om bij te dragen aan een welvarend, duurzaam en weerbaar Nederland.

Het vele dat Zeeland te bieden heeft komt tot wasdom in ons verhaal over Zeeland 2050. In een tijd waarin strategische autonomie steeds belangrijker wordt, kan onze provincie een cruciale rol spelen. Zo behoort onze haven North Sea Port tot de top drie van Europa qua toegevoegde waarde met een onmisbare rol in ons (toekomstig) energiesysteem en een uniek industrieel cluster. Of het nu gaat om energiezekerheid, duurzame industrie, voedselzekerheid of veiligheid: Zeeland heeft alles in zich om te zorgen dat Nederland minder afhankelijk wordt van het buitenland.

Zeeland heeft Nederland nodig, maar Nederland heeft evenzeer Zeeland nodig. Er zijn meer regio's in Nederland die kunnen bijdragen aan de grote opgaven waar Nederland voor staat. Wij roepen het nieuwe Kabinet dan ook op om tot strategische samenwerkingsagenda's te komen tussen Rijk en regio. In het geval van Zeeland een Rijk-regioagenda die is gericht op het Zeeland in 2050. Een Zeeland waar we met meer Zeeuwen de spiraal van vershraling van voorzieningen doorbreken en de zee aan kansen benutten.

In ons bijgevoegde formatieaanbod doen wij daar concrete voorstellen voor. In het kort vragen wij daarbij aandacht voor:

- het creëren van een sterke, groene en concurrerende industrie. Stabiel beleid en investeringen zijn hierbij van levensbelang;
- de uitbouw van Zeeland als kennis- en opleidingsregio voor (kern)energie, water, voedsel en maritieme innovatie;
- structurele investeringen in woningbouw, voorzieningen en leefbaarheid;
- een integrale aanpak van natuur en landbouw, water en stikstof die recht doet aan de Zeeuwse situatie;
- en de aanleg van een volwaardige Midden-Zeelandroute met een robuuste Oosterschelde-oeververbinding, als tweede hoofdontsluiting van onze provincie.

Zeeland staat klaar om samen met een nieuw Kabinet aan de slag te gaan met alle kansen en uitdagingen die er liggen. Wij zien uit naar een voortvarende samenwerking. Daarbij wensen wij u bij de vorming van een nieuwe coalitie heel veel succes en wijsheid toe.

Met vriendelijke groet,

Hugo de Jonge
Commissaris van de Koning in Zeeland
Voorzitter Overleg Zeeuwse Overheden
Samenwerkingsverband tussen de 13 Zeeuwse gemeenten, Provincie Zeeland, en Waterschap Scheldestromen

Bijlage: Formatieaanbod Zeeland – *“Zeeland heeft de sleutel in handen voor landelijke opgaven en vraagt het Kabinet om strategische samenwerking”*

Formatieaanbod Overleg Zeeuwse Overheden

Zeeland heeft de sleutel in handen voor landelijke opgaven en vraagt het Kabinet om strategische samenwerking.

Nederland staat voor grote uitdagingen die dringend vragen om een daadkrachtig Kabinet. Wij werken daarin graag samen aan een welvarend, duurzaam en weerbaar Nederland. Zeeland heeft veel te bieden. In een tijd waarin strategische autonomie steeds belangrijker wordt, kan onze provincie een cruciale rol spelen. Of het nu gaat om energiezekerheid, industrie, voedselzekerheid of veiligheid: samen zorgen we dat Nederland minder afhankelijk wordt van het buitenland.

Zeeland staat klaar om verantwoordelijkheid te nemen en bij te dragen aan nationale en Europese doelstellingen. Dat vraagt om een strategische samenwerkingsagenda waarin Rijk en regio elkaar versterken en komen tot gezamenlijke investeringen.

Om kansen te kunnen verzilveren roepen wij in het kort op tot het volgende:

- Zet in op een strategische samenwerkingsagenda tussen Rijk en regio om gezamenlijk te investeren in de uitvoering van het Toekomstperspectief Zeeland 2050, gericht op duurzame groei, versterking van de economische structuur en een leefbare delta.
- Creëer voorwaarden voor een sterke, groene en concurrerende industrie voor de strategische autonomie van Nederland, door te zorgen voor stabiel beleid, robuuste energie-infrastructuur, betaalbare energie en een aantrekkelijk investeringsklimaat.
- Investeer in een volwaardige Midden-Zeelandroute met een robuuste Oosterschelde-oeververbinding ter vervanging van de Zeelandbrug. Voor het verzilveren van de vele Zeeuwse kansen rondom woningbouw, schone industrie en energie is één enkele snelwegontsluiting te kwetsbaar.
- Bouw Zeeland uit tot dé kennis- en opleidingsregio voor (nucleaire) energie, water, voedsel en maritieme innovatie, door structureel te investeren in vernieuwend onderwijs, en onderzoek op alle niveaus.
- Versterk de leefbaarheid in dorpen en steden door te investeren in woning- bouw, bereikbaarheid en voorzieningen in zorg, onderwijs en cultuur. Op deze manier blijft Zeeland aantrekkelijk om te wonen, werken en leren. Door het versterken van de leefbaarheid creëren we een spiraal van versterking in plaats van een spiraal van verschraling.
- Zet in op een integrale aanpak voor stikstof, water en landbouw, met investeringen in infrastructuur, zoetwatervoorziening en een kustregio-aanpak voor stikstof die recht doet aan de Zeeuwse situatie. Op deze manier ontstaat ruimte voor duurzame ontwikkelingen.

ZEELAND BOUWEN AAN DE DELTA
VAN DE TOEKOMST
2050

Bouwen aan de Delta van de Toekomst

Zeeland heeft vergeleken met de rest van Nederland veel ruimte. Ruimte voor duurzame energie, (circulaire) industrie, defensie, en woningbouw. Er zijn meer Zeeuwen nodig om dit potentieel te benutten. Een aantrekkelijk vestigingsklimaat is daarbij essentieel. Dat betekent investeren in woningen, bereikbaarheid en goed onderwijs. Structurele regiobekostiging is hierbij van groot belang, zodat voorzieningen als cultuur, zorg en onderwijs duurzaam kunnen worden versterkt. Dat vraagt om een herziening van de investeringslogica: niet langer alleen investeren waar al veel mensen wonen, maar juist ook in regio's waar ruimte is om te groeien. Zeeland 2050 biedt hiervoor een integrale visie waarin economie, leefbaarheid en duurzaamheid samenkomen. Om deze kansen te verzilveren, is het nodig om te werken aan de randvoorwaarden op het gebied van mobiliteit, verduurzaming, herstel van biodiversiteit en de aanpak van het stikstofprobleem. Een krachtig Zeeland versterkt de weerbaarheid, duurzaamheid en strategische autonomie van Nederland.

Zeeland als groene krachtbron maakt Nederland schoner, groener en sterker

Wanneer de Zeeuwse industrie draait op duurzame energie, slaat Nederland drie vliegen in één klap: minder uitstoot van schadelijke stoffen, minder afval door hergebruik van materialen én minder afhankelijkheid van het buitenland. Zeeland beschikt over een sterke industriële basis met volop ruimte voor nieuwe duurzame ontwikkeling. De energie van wind op zee komt hier aanland en met de geplande komst van twee nieuwe kerncentrales én de inzet op de bouw van Small Modular Reactors kan de provincie uitgroeien tot dé groene krachtbron van Nederland. Met een toegevoegde waarde van €12,7 miljard en 106.000 banen behoort North Sea Port tot de top drie havens van Europa qua toegevoegde waarde, met bedrijven die tot de wereldtop behoren.

Om deze sterke positie verder te versterken, is een stabiel en aantrekkelijk investeringsklimaat essentieel. Dat vraagt om consequente wet- en regelgeving die in lijn is met die van de buurlanden. Daarnaast is tijdig beschikbare en robuuste energie-infrastructuur van groot belang. Naast de uitbreiding van het elektriciteitsnet, bijvoorbeeld via de 380kV-verbinding, windenergie of kernenergie, is ook de aanleg van waterstof- en CO₂-infrastructuur noodzakelijk. Dit is cruciaal om de waterstofmarkt van de grond te krijgen en investeringen in verduurzaming niet langer te vertragen. Voldoende betaalbare, duurzame energie is nodig om de productie verder te vergroenen. Tot slot zijn versnelde en voorspelbare vergunningprocedures en een goed functionerend VTH-stelsel essentieel om investeringen niet te laten stagneren. Ook is het belangrijk dat maatwerk- afspraken worden voortgezet én daadwerkelijk gerealiseerd.

Investeringen in kernenergie moeten onderdeel zijn van een integrale toekomstvisie op Zeeland. De bouw van twee nieuwe kerncentrales biedt grote kansen voor de regio, mits ingebed in het bredere Zeeland 2050 perspectief.

Zeeland kan hiermee uitgroeien tot dé nucleaire provincie van Nederland, en dat biedt een solide basis voor toekomstige nucleaire kennisontwikkeling, beleid en uitvoering. Zo kan de regio de kansen die kernenergie biedt optimaal benutten, met een evenwichtige verdeling van lusten en lasten. Zeeland vraagt om snelle duidelijkheid en waarborging van integrale ruimtelijke keuzes binnen de energietransitie, behoud van leefkwaliteit en de nodige flankerende investeringen. Het Rijk-regiopakket, het samenwerkingspakket om de gevolgen voor de leefomgeving op te vangen en het versterken van de infrastructuur, woningbouw, economie en arbeidsmarkt, speelt hierin een cruciale rol.

Dé hotspot voor vernieuwend onderwijs en onderzoek

Met opleidingen die internationaal relevant zijn, uniek voor Nederland, met een vrijwel zekere baangarantie, kan Zeeland een hotspot worden voor vernieuwend onderwijs en onderzoek en een magneet voor talent. Het moet gaan om onderzoek en onderwijs op alle niveaus, dat nauw aansluit bij de specifieke, toekomstige opgaven en sectoren van Zeeland: water, energie, voedsel en maritiem. Zoals we nu al met Kenniswerf Vlissingen en Delta Climate Center (DCC) en University College Roosevelt (UCR) doen, willen we in aanvulling op het onderwijsecosysteem het academisch onderwijs versterken, in samenwerking met universiteiten in Nederland en Vlaanderen. Het gaat om onderzoek én onderwijs, om bacheloropleidingen én masteropleidingen. Daarmee kunnen we Zeeuwse studenten vasthouden, studenten van buiten voor Zeeland laten kiezen en Zeeuwse studenten in de laatste fase van hun studie (weer) naar Zeeland trekken. De helft van de Zeeuwse jongeren vertrekt, van hen keert slechts een kwart terug. Juist die 'boemerang-Zeeuwen' kunnen onderdeel zijn van de groei die we nodig hebben.

De Zeeuwse delta fungeert hierbij als uniek living lab, met volop ruimte voor praktijk experimenten. Zo gebeurt hier iets wat nergens anders kan. Dat kan ook op het gebied van kernenergie en defensie-industrie. Naast excellent onderwijs zijn een aantrekkelijke leefomgeving, betaalbare huisvesting en een bruisende cultuur- sector onmisbaar om studenten duurzaam aan de Zeeuwse arbeidsmarkt te binden. Benut de zee aan Zeeuwse mogelijkheden op internationaal niveau op het gebied van onderwijs en onderzoek.

Sterke dorpen en bruisende steden

Met veel meer inwoners kan Zeeland het beste van twee werelden verenigen: een vitaal platteland waar het heerlijk wonen en recreëren is, met dichtbij stedelijke voorzieningen in bruisende steden. We hebben mensen nodig om in onze duurzame en toekomstbestendige havencluster te werken. Als we de bereikbaarheid vergroten is Zeeland met zijn rust en ruimte een zeer aantrekkelijk alternatief voor het dure wonen ende bevolkingsdruk in de Randstad en Vlaamse steden. Voor die nieuwe inwoners hebben we extra huizen nodig. In dorpen en kleine steden willen weer straten en buurten bijbouwen. Dat betekent wel dat we vitale kernen moeten hebben met voorzieningen in de buurt. Nu staan basisvoorzieningen onder druk, net als de nabijheid van zorg en onderwijs, of ze zijn al verdwenen. Om van een spiraal van verschraling naar een spiraal van versterking te gaan moeten we onze steden fors laten groeien. Zo verenigen ze het beste van twee werelden: de levendigheid van de grote stad en om de hoek het weidse landschap, natuur, rust en ruimte. Daarom vragen we om via structurele regiobekostiging de leefbaarheid te versterken. Zodat Zeeland aantrekkelijk blijft om te wonen, werken, leren en leven en voorzieningen zichzelf weer in stand gaan houden.

Een integrale aanpak voor een toekomstbestendig Zeeland

Als provincie met zoveel kansen vragen we om een integrale aanpak. Daarom willen we samen met het Rijk inzetten op:

Zeeuwse verbindingen van strategische waarde

Voor een toekomstbestendig Zeeland zijn investeringen in de bereikbaarheid cruciaal. De Midden-Zeelandroute is van strategisch belang als tweede hoofd-ontsluiting voor Zeeland. Vanwege het einde van de levensduur van de Zeelandbrug, vanwege de kwetsbaarheid van één enkele snelweg en als structuur- versterkende infrastructuur voor de ruimtelijke en economische ontwikkelingen die vanuit Zeeland2050 worden voorzien. Hiervoor is de verankering als structuurversterkende infrastructuur noodzakelijk. Ook internationale veiligheid is hier een belangrijkperspectief door de host nation support in de Zeeuwse Havens.

Naast een robuust wegennet heeft Zeeland recht op volwaardig openbaarvervoer. Voor wat betreft het spoor betekent dit tenminste twee intercity's en twee sprinters per uur. ERTMS maakt deze volwaardige treinbediening technisch mogelijk. Zeeland krijgt ongewild de lasten van een ERTMS-proefbaanvak maar moet daarom ook als eerste de baten krijgen van dit systeem.

Landelijke kustregio-aanpak voor stikstof

Een oplossing voor de stikstofproblematiek vormt een belangrijke randvoorwaarde voor de verdere ontwikkeling van Zeeland. Als kust- en grensprovincie bevindt Zeeland zich in een unieke positie: er wordt meer stikstof geïmporteerd dan er lokaal wordt uitgestoten. Dit belemmert ruimtelijke en economische ontwikkeling en vraagt om een landelijke kustregio-aanpak, gekoppeld aan grensoverschrijdende samenwerking. Daarbij is vooral aandacht nodig voor stikstofuitstoot door scheepvaart en buitenlandse bronnen.

Een sterke bijdrage aan voedselzekerheid binnen en buiten Nederland

De landbouwsector in Zeeland is belangrijk voor zowel de regionale economie als de (inter)nationale voedselzekerheid. Voor een sterke en concurrerende sector is een betrouwbare zoetwatervoorziening essentieel. Koppelkansen bestaan door gezamenlijke infrastructuur en maatregelen zoals buffering, waterpeilbeheer en herstel van natuurlijke processen, wat zowel landbouw, industrie als natuur ten goede komt. Het Rijk speelt een cruciale rol in het waarborgen van zoetwaterbeschikbaarheid en het naleven van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Daarnaast verdient de visserijsector blijvende aandacht. De mosselsector, die een iconische positie inneemt in de Nederlandse voedselvoorziening en export, onder- vindt druk door problemen in de Waddenzee en Oosterschelde. Om die reden is in de Voordelta een pilot gestart voor een derde productielocatie. Wij vragen het Rijk om een constructieve houding bij opschaling van mosselkweek in dit gebied, zodat deze duurzame sector toekomstbestendig blijft.

Kortom Zeeland heeft de sleutel in handen...

Veel oplossingen voor nationale vraagstukken zijn te vinden op regionaal niveau. Zeeland biedt een breed scala aan mogelijkheden op het gebied van groene industrie, strategische onafhankelijkheid, woningbouw en ruim- te voor defensie. Ook wordt hard gewerkt aan klimaatbestendig landbouw- beleid in samenhang meteen robuuste natuur. Door samen structureel te investeren in wonen, bereikbaarheid, energie, onderwijs, natuur en economie, creëren we een toekomst waarin onze regio en het Rijk elkaar versterken. Zeeland heeft Nederland nodig en Nederland heeft Zeeland nodig.

Het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO) is een
samenwerkingsverband waarin de dertien
Zeeuwse gemeenten, Waterschap Scheldestromen
en Provincie Zeeland vertegenwoordigd zijn.

SAMENZEELAND.NL

